

Калабухова Світлана Вікторівна,
*д.е.н., професор кафедри податкового менеджменту
та фінансового моніторингу,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»,
м. Київ, Україна*

ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ І АНАЛІЗ В ОБЛІКОВІЙ ПРОФЕСІЇ

Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» до спеціально визначених суб'єктів первинного фінансового моніторингу віднесено таких представників облікової професії: а) суб'єктів аудиторської діяльності; б) бухгалтерів-суб'єктів господарювання, що надають послуги з бухгалтерського обліку; в) суб'єктів господарювання, що здійснюють консультування з питань оподаткування [1, ст.6].

Ці суб'єкти господарювання поряд із здійсненням своєї основної діяльності щодо надання послуг з обліку, аудиту, податкового менеджменту, зобов'язані також проводити первинний фінансовий моніторинг операцій своїх клієнтів та виявляти підозрілі операції на предмет легалізації (відмивання) ними доходів, одержаних злочинним шляхом.

Для суб'єктів господарювання, що надаються послуги у сфері обліку, аудиту та податкового менеджменту, існують ризики бути використаними з метою легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та/або фінансування розповсюдження зброї масового знищення під час надання ними послуг відповідно до характеру їх діяльності. Тому вони повинні застосовувати ризик-орієнтований підхід до своїх клієнтів з врахуванням відповідних критеріїв ризику.

При визначенні критеріїв ризиків щодо клієнтів, яким надаються послуги у сфері обліку, аудиту та податкового менеджменту, необхідно враховувати типологічні дослідження у сфері запобігання та протидії, підготовлені Державною службою фінансового моніторингу України, результати Національної оцінки ризиків, а також рекомендації Міністерства фінансів України.

Суб'єкти господарювання, що надають послуги у сфері обліку, аудиту та податкового менеджменту, окрім таких, що провадять свою діяльність одноособово, без утворення юридичної особи, повинні розробляти внутрішні документи з питань фінансового моніторингу і призначати працівника, відповідального за його проведення. Внутрішні документи з питань фінансового моніторингу повинні містити процедури, достатні для забезпечення ефективного управління ризиками легалізації злочинних доходів та належної перевірки клієнтів.

Однією із складових належної перевірки клієнтів суб'єктами первинного фінансового моніторингу є «забезпечення актуальності отриманих та існуючих документів, даних та інформації про клієнта» [1, ст.1, п.34]. Тому для забезпечення ефективності ділових відносин, які передбачають тривалість існування після їх встановлення, та актуальності інформації про клієнтів суб'єктів господарювання, що надають послуги у сфері обліку, аудиту та податкового менеджменту, вкрай важливо проводити аналіз фінансового стану клієнтів з року в рік, виявляти тенденції змін їхніх масштабів діяльності та обсягів операцій для отримання розуміння характеру можливих фінансових операцій у майбутньому та відстеження незвичних відхилень від звичайної діяльності.

Також суб'єкти первинного фінансового моніторингу, до яких відносяться й суб'єкти господарювання, що надаються послуги у сфері обліку, аудиту та податкового менеджменту, зобов'язані здійснювати посилені заходи належної перевірки щодо клієнтів, ризик ділових відносин з якими є високим, а це потребує проведення поглибленого аналізу усіх фінансових операцій, що відповідають хоча б одній із таких ознак: є складними фінансовими операціями; є незвично великими фінансовими операціями; проведені у незвичний спосіб; не мають очевидної економічної чи законної мети.

Наявність актуальної аналітичної інформації про галузеві, регуляторні та інші зовнішні чинники середовища, фінансовий стан, зміст діяльності, становище на ринку клієнтів суб'єктів первинного фінансового моніторингу, що надають послуги у сфері обліку, аудиту та податкового менеджменту, збільшує ймовірність виявлення фінансових операцій, які не відповідають фінансовому стану та/або змісту діяльності клієнта, та створює достатні підстави для формування обґрунтованої підозри, що вони є результатом злочинної діяльності.

Оскільки згідно законодавства підозра визначається як припущення, що ґрунтується на результатах аналізу наявної інформації та може свідчити про те, що фінансова операція або її учасники, їх діяльність чи походження активів пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом [1, ст.1, п.46], застосування найповнішого набору методів економічного аналізу інформації про діяльність клієнтів дозволяє отримати суттєві докази для обґрунтування такої підозри та протистояти ризикам легалізації злочинних доходів.

У Керівництві з основ знань з бізнес-аналізу (BAВOK), що є рамковою платформою, яка поєднує всі точки зору, що описують завдання бізнес-аналізу, які дозволяють належним чином проаналізувати зміни або оцінити їх необхідність, узагальнено п'ятдесят технік бізнес-аналізу. Ці техніки можуть бути корисними й для аналізу інформації про діяльність клієнтів суб'єктів первинного фінансового моніторингу, що надають послуги у сфері обліку, аудиту та податкового менеджменту. Наведені техніки включають різноманітні підходи, що можуть використовуватися окремо або в комбінації та практикуються в спільноті бізнес-аналізу.

Загалом ці техніки можна об'єднати у п'ять груп: техніки отримання інформації; техніки презентації інформації; техніки аналізу діяльності; техніки організації аналітичної роботи; техніки підтримки рішень. Найпоширенішими техніками бізнес-аналізу є: визначення критеріїв визнання та оцінки, збалансована система показників, бенчмаркінг та аналіз ринку, мозковий штурм; аналіз бізнес-можливостей, бізнес-кейси, бізнес-модель «Канвас», аналіз бізнес-правил, словник даних, діаграми потоків даних, моделювання даних, аналіз процесу прийняття рішень, аналіз документів, оцінка, фінансовий аналіз, фокус-групи, інтерв'ю, отримані уроки, метрики та ключові показники ефективності, діаграми зв'язків, спостереження, розстановка пріоритетів, аналіз та моделювання процесів, аналіз кореневих причин, діаграми послідовності, карти зацікавлених сторін, моделювання станів, опитування, SWOT-аналіз, аналіз сценаріїв, історії користувачів [2, с.217-366].

Перелічені техніки бізнес-аналізу уможливають отримання суб'єктами первинного фінансового моніторингу, що надають послуги у сфері обліку, аудиту та податкового менеджменту, розуміння галузевих, регуляторних та інших зовнішніх чинників середовища клієнтів; характеру їх діяльності; структури їх власності та корпоративного управління; структури і способу фінансування діяльності клієнтів; вибору і застосування клієнтами облікової політики, включаючи причини для внесення змін до неї; цілей та стратегій клієнтів і пов'язаних з ними бізнес-ризиків; вимірювання фінансових результатів клієнтами.

Окремі аналітичні процедури, що можуть допомогти пояснити зміни в діяльності клієнта, усвідомити причино-наслідкові зміни у формуванні ключових показників діяльності, скласти розуміння середовища клієнта, визначити тенденцію безперервності його діяльності, розкрито у праці [3, с.72-142].

Розуміння спеціально визначеними суб'єктами первинного фінансового моніторингу, що надають послуги у сфері обліку, аудиту та податкового менеджменту, процесу формування фінансових та нефінансових результатів діяльності клієнтів уможливає визначення того, чи досягаються в ході господарської діяльності цілі клієнта, а також чи є клієнт сумлінним контрагентом. Тому всебічне дослідження фінансової моделі клієнта, комплексний аналіз його фінансового стану та становища на ринку забезпечують спеціально визначеним суб'єктам первинного фінансового моніторингу мінімізацію ризиків легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення.

Список використаних джерел:

1. *Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 № 361-IX (у редакції від 10.10.2021).* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>
2. *A Guide to the Business Analysis Body of Knowledge (BABOK). Version 3 (2015) / International Institute of Business Analysis (IIBA).* URL: <http://www.the->

3. Калабухова С.В. Уніфікація аналітичних процедур в умовах стандартизації бухгалтерського обліку та аудиту: монографія. Київ: КНЕУ, 2019. 431 с.

УДК 332.37

Кіріченко Ксенія Андріївна,
*аспірант кафедри економіки підприємства
та організації бізнесу,
Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця
м. Харків, Україна*

МОНІТОРИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Земельні ресурси України відіграють важливу роль у підтримці економічного потенціалу нашої держави. При їх раціональному використанні, вони є надійним джерелом екологічної рівноваги. Земельні ресурси відрізняються від інших, оскільки наділені багатьма властивостями: екологічними – вплив на стан довкілля; економічними – підтримка економічного потенціалу регіонів і держави; соціальними властивостями – створення сприятливих умов для життєдіяльності населення та забезпечення продовольчої безпеки.

Функцію забезпечення життєдіяльності населення і підтримки економічного потенціалу України виконують земельні ресурси сільськогосподарського призначення. Державні програми України в галузі сільськогосподарського землекористування спрямовані на поєднання ефективного використання земельних ресурсів для забезпечення планових потреб суспільства у продуктах харчування, у соціальній сфері, в напрямку збереження землі як природного ресурсу.

Державна політика сільськогосподарського землекористування ґрунтується на засадах сталості, для її ефективного втілення необхідна інформація, яка поєднує усі звітні дані щодо землекористування від місцевих до всеукраїнських. Таким джерелом інформації є «Моніторинг земельних відносин в Україні». Рішення щодо оптимізації і підвищення ефективності використання сільськогосподарських земель України ускладнюються обмеженістю доступу до інформації моніторингу.

Також у процесі проведення попереднього моніторингу науковцями і уповноваженими особами виявлено ряд проблем, від розв'язання яких залежить повнота та достовірність інформації, представленої про земельні ресурси України. Передусім, це несвоєчасне надання інформації, її дублювання, помилки у форматі подачі даних. Також виявлено випадки, коли важливі для